

Landsbygden har metoderna

Ett hållbart samhälle - landsbygden har metoderna!

Så löd temat för en konferens jag nyligen hade möjlighet att delta i. Den arrangerades av Hushållningssällskapens förbund och var en av flera förkonferenser inför den stora europeiska konferens om social ekonomi som hålls i Gävle 7-9 juni nästa år.

Under konferensen presenterades några goda exempel på hur man blåst liv i avfolkningsbygder med nytänkande, samarbete och entusiasm. En tynande konferensanläggning i Dalarna blommar upp tack vare det nya unga krögarparets samarbete med lokala idrottsföreningar. Ett kooperativ av eldsjälur i en by i Jämtland börjar sälja turistpaket till italienare och japaner. En nedlagd fabrikslokal i Småland förvandlas till utställningslokal för modern svensk design med tusentals besökare.

Landsbygden har metoderna. Det är ett utmanande påstående i en tid när många förutspår landsbygdens död och hävdar att framtiden finns i storstädernas IT-hetaste tillväxtområden. Det är dit flyttlassen går, det är dit de unga drar. Det är där framtiden formas - eller?

Det finns säkert de som fnyser åt exemplen ovan. Och visst, de nya arbetstillfällena räknas i ental eller tiotal, samtidigt som hundratals jobb kan raderas ut i samma bygd genom ett styrelsebeslut i Stockholm eller London. Men landsbygden håller på och provar fram utvecklingsvägar som behövs i bygget av ett hållbart samhälle.

Ingen väg tillbaka

Visst är det sant att bondesamhällets tid är förbi. Dit går ingen väg tillbaka. Men IT-ålderns mest hämningslösa utvecklingsoptimister har lett samhället in i en återvändsgränd där man kommer att tvingas ta ett par steg tillbaka och lägga om kursen innan man fortsätter marschen in i framtiden.

Det räcker att begrunda devisen "Det är ont om jordklot" för att inse att kraven på ständigt högre tillväxt måste revideras. Rovdriften på naturtillgångar måste växlas om till en mer uthålligt drift. Om inte storföretagens ledare själva inser det, eller våra folkvalda politiker vill eller kan få dem att göra det, kommer naturen att slå tillbaka igen.

Det har den ju redan gjort, många gånger. Freonet tvingades man ta bort när ozonhålen växte och hudcancerfallen ökade. När man insåg sambandet mellan oljeeldning och försurning började jakten på ersättning för olja och bensin, när sopbergen började växa oss över huvudet tog återvinningen fart.

Visst gav de gamla metoderna högre vinster på kort sikt, men kunskapen om deras baksidor gjorde dem omöjliga. Gång på gång har det hänt att

miljökatastrofer tvingat bort företeelser som man förr förknippade med framåtskridande och tillväxt.

Inte människovänligt

Sättet att handskas med människan har också förändrats. Slaveriet är avskaffat på de flesta håll. Löpande bandet är borta från bilfabrikerna till förmån för mer omväxlande arbetssätt. Amfetamin betraktas inte längre som en bra metod att hålla piloter och chaufförer vakna länge, istället har man infört lagstadgade viloperioder.

Ändå pågår i många yrken fortfarande en rovdrift på humankapital. Det räcker att titta på utbredningen av nya folksjukdomar som utbrändhet, ätstörningar och sömnsvårigheter, och på försäljningsframgångarna för Losec och Prozac, för att inse att marschen in i framtiden håller ett tempo som inte är riktigt människovänligt.

Och vad skall vi då egentligen ha tillväxten till, om den inte gör oss lyckligare eller friskare?

Mångsyssleriets återkomst

Att bygga ett kretsloppssamhälle som håller i längden är knappast möjligt utan de kunskaper om resurshushållning och återvinning som lever hos landsbygdens befolkning. Att producera god och näringsrik mat till miljontals människor går inte i städerna.

Det starka lokalsamhället, med sociala nätverk där ingen glöms bort, har lärdomar att ge till storstädernas individualister. Mångsyssleriet, att ösa ur många olika källor och på det sättet få ihop sin försörjning, kommer att bli ett vanligare sätt att leva på bekostnad av det traditionella heltidslönearbetet. Där har landsbygden erfarenhet att bidra med.

Pekar man på riskerna att dagens tillväxthysteri orsakar miljökatastrofer som slår till så snabbt att vi inte hinner försvara oss, riskerar man att bli kallad miljöfascist och bakåtsträvare. Men jag är ingen utvecklingspessimist.

Mänskligheten har hittills haft kunskap, engagemang, fantasi och resurser nog att möta miljöhoten och hitta nya och bättre vägar.

Men de nya och bättre vägarna finns inte i dagens "full fart framåt"-filosofi. Den leder till en återvändsgränd. Det kommer att bli nödvändigt att ta ett par steg tillbaka och staka ut en ny kurs.

I den kursomläggningen krävs att stads- och landsbygdsbor lär sig att samarbeta och ta vara på olikheterna i kunskaper och värderingar. Och till det kunskapsutbytet har landsbygdsbon all rätt att gå med högburet huvud.

Roland Hamlin

Roland Hamlin, Delsbo, är landsbygdsutvecklare i Svågadalen.